

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

STANJE

Zakon o privrednim društvima („Službeni glasnik Republike Srbije”, br. 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018 i 91/2019) (u daljem tekstu: ZPD) stupio je na snagu 4. juna 2011. godine, a primenjuje se od 1. februara 2012. godine.

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju Republika Srbija obavezala se da uskladi domaće pravo sa propisima koji spadaju u pravne tekovine Evropske unije. U okviru pregovora o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji posebnu ulogu ima Poglavlje 6 – Pravo privrednih društava, koje između ostalog obuhvata pitanja osnivanja i poslovanja privrednih društava u državama članicama Evropske unije, a u skladu sa kojima bi Republici Srbiji bili omogućeni bolji uslovi poslovanja, jednak tretman na tržištu Evropske unije, pojednostavljene procedure i mogućnost uspostavljanja novih oblika privrednih subjekata. ZPD je pokazatelj napretka u usklađivanju privrednog zakonodavstva Republike Srbije sa komunitarnim pravom Evropske unije, što je značajno za proces pristupanja Republike Srbije Evropskoj uniji.

Glavne karakteristike ZPD-a su:

- implementacija normi koje su usklađene sa zakonodavstvom Evropske unije;
- usklađivanje sa Zakonom o tržištu kapitala;
- prevazilaženje određenih problema koji su bili karakteristični za prethodni zakon;
- preciznije regulisanje pojedinih instituta;
- razlikovanje akcionarskih društava od drugih oblika organizovanja i
- jednodomni i dvodomni sistem upravljanja.

Poslednjim izmenama i dopunama ZPD koje su stupile na snagu u 2020. godini uveden je institut rezervisanih sopstvenih udela društva sa ograničenom odgovornošću, kao i pojam, emisija/ izdavanje, registracija, ispis finansijskog instrumenta – pravo na sticanje udela u društvu sa ograničenom odgovornošću koji se mogu dodeljivati zaposlenima. Ovim izmenama i dopunama je dopuštena raspodela preostale dobiti odlukom skupštine društva u vidu isplate zaposlenima u privrednom društvu. Time je omogućeno da društvo sa ograničenom odgovornošću po ugledu na akcionarska društva i privredne sisteme Evropske unije i Sjedinjenih Američkih Država stimuliše svoje zaposlene da što bolje obavljaju svoje poslove na način koji do sada nije bio

predviđen – tako što im se daje mogućnost da postanu članovi tog privrednog društva.

Nacrt zakona o izmenama i dopunama ZPD koji se nalazi u pripremi nastoji da kroz institute odobrenja pravnog posla, u kom postoji lični interes, kroz povećavanja nadležnosti skupštine društva i kontrole rada direktora kroz dostupnost podataka o iznosu i strukturi naknade i stimulacije direktora, spreči zloupotrebe od strane članova i direktora, kao i da obezbedi rešavanje ovakvih sporova mirnim putem propisujući da je privredno društvo dužno da pokuša posredovanje u rešavanju spora između člana privrednog društva i samog društva.

COVID-19

Vanredno stanje u Republici Srbiji uvedeno Odlukom o uvođenju vanrednog stanja („Službeni glasnik Republike Srbije”, br. 29/2020) znatno je izmenilo poslovanje privrednih subjekata.

Pandemija bolesti COVID-19 i uvođenje vanrednog stanja u Republici Srbiji značajno su uticali na rad Agencije za privredne registre (u daljem tekstu: APR) koja je obustavila rad sa strankama putem neposrednog kontakta. APR je pojačala rad Info centra, a korisnicima na raspolaganju stoje eServisi APR-a: eRegistracija osnivanja jednočlanog i višečlanog društva sa ograničenom odgovornošću, eRegistracija osnivanja preduzetnika, eGrađevinske dozvole, eDostavljanje finansijskih izveštaja i Centralna evidencija stvarnih vlasnika.

Konkretan uticaj na vođenje postupaka privrednih subjekata imala je Uredba o primeni rokova u upravnim postupcima za vreme vanrednog stanja („Službeni glasnik Republike Srbije”, br. 41/2020 i 43/2020). Uredba propisuje da za vreme vanrednog stanja u Republici Srbiji stranke ne mogu snositi posledice nepostupanja u zakonom propisanim rokovima, pa će se ova odredba uzimati u obzir i prilikom ocene blagovremenosti registracionih prijava, žalbi i drugih pravnih lekova, kao i da se svi rokovi propisani ZPD prekidaju i nastavljaju da teku od dana prestanka vanrednog stanja što se odnosi i na započete postupke prinudne likvidacije privrednih društava.

POBOLJŠANJA

Nema poboljšanja u smislu ispunjenja preporuka koje su objavljene u prošlogodišnjem izdanju Bele knjige, ali

postoje određena poboljšanja koja su rezultat poslednjih izmena i dopuna Zakona o privrednim društvima.

Izmene i dopune ZPD koje su na snazi, doprinele su približavanju privrednim sistemima kakva postoje u uporednom pravu zemalja razvijene tržišne privrede kroz institute finansijski instrument – pravo na sticanje udela, koji predstavlja neprenosivi finansijski instrument izdat od društva sa ograničenom odgovornošću, a koji saglasnom imaocu daje pravo na sticanje udela određenog dana (dan dospeća) po određenoj ceni i način sticanja ovog finansijskog instrumenta – institut rezervisanih sopstvenih udela. Ovaj način stimulacije do sada nije postojao u Srbiji, a pokazao se kao naročito delotvoran u industriji informacionih tehnologija, imajući u vidu da ta privredna društva raspoložu ograničenim sredstvima u početnoj fazi poslovanja i samim tim nisu u mogućnosti da kvalitetnom kadru daju visoke zarade.

Do pozitivnih pomaka je takođe došlo kroz postupak saradnje APR-a sa Narodnom bankom Srbije, Poreskom upravom, Upravom za sprečavanje pranja novca i tržišnom inspekcijom, na način što je omogućena brza i efikasna razmena podataka o privrednim subjektima.

Takođe, uvođenjem mogućnosti osnivanja jednočlanog i višečlanog društva sa ograničenom odgovornošću elektronskim putem znatno je pojednostavljena procedura osnivanja.

PREOSTALI PROBLEMI

Jedan od nedostataka ZPD-a je nepostojanje ograničene odgovornosti ortaka u ortačkom društvu. Postojanje takvog instituta bilo bi naročito od značaja za profesionalna ortačka društva kojima bi trebalo omogućiti zaštitu u vidu ograničene odgovornosti, pri čemu bi treća lica bila zaštićena od rizika putem osiguranja od odgovornosti.

Odredbe ZPD-a o ograničenjima ovlašćenja zastupnika nisu usklađene sa relevantnim odredbama Zakona o obligacionim odnosima koji je sedes materiae za ovu oblast.

Pitanje koje i dalje ostaje nerešeno, jeste slučaj člana koji je istupio iz društva i koji je vršio dodatne uplate, koje nisu vraćene, a istovremeno odredbe ugovora o prenosu udela ne regulišu ovo pitanje.

Odredba koja zabranjuje jednočlanom društvu sa ograničenom odgovornošću da stekne sopstveni udeo predstavlja još jednu u nizu nedoslednosti Zakona koju bi trebalo promeniti jer ona nije u skladu sa odredbama ZPD-a o statusnim promenama. Takođe, Savet stranih investitora je skrenuo pažnju na potrebe izmene ZPD-a, tačnije člana 150, kako bi se izbeglo tumačenje prema kom se vrednost udela ne može smanjiti, pa bi eksplicitno navođenje ove mogućnosti bilo značajan pomak.

Jedan od nedovoljno jasno razrađenih instituta ZPD-a je institut probijanja pravne ličnosti. Prilikom navođenja razloga za probijanje pravne ličnosti, zakonodavac je nespretnom formulacijom ostavio otvoreno pitanje da li su navedeni razlozi jedini zbog kojih se može primeniti ovaj institut ili su navedeni *exempli causa*.

Pitanje povećanja osnovnog kapitala društva konverzijom potraživanja prema društvu u osnovni kapital predviđeno je članom 146, stav 1, tačka 3, kao i članom 295. Sâm ZPD ne daje precizno objašnjenje u pogledu same procedure i uslova konverzije, što bi trebalo delimično biti izmenjeno novim izmenama i dopunama ZPD.

Članom 295 je zabranjena konverzija duga kod javnih akcionarskih društava, što je suprotno članu 67, stavu 4, tački 3) Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji, te je neophodno izvršiti usklađivanje ova dva zakona. Dodatno, praksa APR-a po ovom pitanju je neujednačena.

PREPORUKE SAVETA

- Ortačka društva sa ograničenom odgovornošću treba propisati ZPD-om. (1)
- Odredbe ZPD-a koje se odnose na ograničenja ovlašćenja zastupnika društva treba uskladiti sa odredbama Zakona o obligacionim odnosima. (1)

- Potrebno je rešiti pitanja koja se često javljaju u praksi, kao što su regulisanje dodatnih uplata člana koji je istupio iz društva, smanjenje osnovnog kapitala kod jednočlanog društva s ograničenom odgovornošću i sl. (3)
- Jasno definisanje razloga probijanja pravne ličnosti. (1)
- Treba otkloniti tehničke propuste u ZPD u smislu ispravljanja nedoslednosti, propisivanja jasnih procedura i nadležnosti, usklađivanja odredaba u okviru samog zakona. (3)
- Potrebno je preciznije urediti povećanje kapitala konverzijom potraživanja. (2)